

Vergaderjaar 2023–2024

30 175

Luchtkwaliteit

Nr. 463

BRIEF VAN DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 juni 2024

In de kamerbrief van 29 januari 2024 «Stand van zaken zero-emissie stadslogistiek»¹ zijn twee toezeggingen aan de Tweede Kamer gedaan die voor de zomer moeten worden gerealiseerd. De eerste toezegging is het laten uitvoeren van een onafhankelijke toets op het verantwoord invoeren van de zero-emissiezones per 1 januari 2025². Via deze brief wordt de Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek en over wat er wordt gedaan met de aanbevelingen.

De tweede toezegging betreft een rapportage over de meldingen die zijn ontvangen van ondernemers rond de invoering van zero-emissiezones³. Met deze brief ontvangt de Kamer een rapportage op basis van meldingen die het ministerie heeft ontvangen via de website van de zero-emissiezones (www.opwegnaarZES.nl). Hieronder wordt ingegaan op wat er in het rapport staat.

Als laatste is in het commissiedebat Duurzaam Vervoer van 31 januari de toezegging gedaan de Kamer terug te koppelen over het voortgangsgesprek met de RDW over het Centraal Loket⁴. Ook hierover wordt de Kamer middels deze brief geïnformeerd.

Onafhankelijke toets verantwoorde invoering zero-emissiezones

De onafhankelijke toets zorgt voor een duidelijk overzicht van de stand van zaken rond de invoering van de zero-emissiezones. Op 9 februari 2021 zijn de afspraken rond de implementatie van zero-emissiezones vastgelegd in de Uitvoeringsagenda Stadslogistiek (UAS). De structuur van deze afspraken en behaalde resultaten vormen de basis voor het

¹ Kamerstuk 30 175, nr. 459

² Toezegging ID 15406

³ TZ202402–125

⁴ TZ202402–127

onderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd door het Adviesbureau Berenschot. Zie bijlage 1: «Adviesbureau Berenschot: Onafhankelijke toets zero-emissiezones».

Opzet van het onderzoek

Om een compleet beeld te krijgen van de voortgang rond de invoering van zero-emissiezones is de stand van zaken vanuit verschillende invalshoeken bekeken. Betrokken gemeenten, brancheorganisaties en belangenbehartigers hebben op 9 februari 2021 afspraken vastgelegd in de UAS. De rol van het Rijk (Ministerie van IenW) is gericht op het harmoniseren van regelgeving en procedures. Het ministerie faciliteert, stimuleert en ondersteunt ook bij regio-overstijgende aspecten. Het invoeren van een zero-emissiezone is een gemeentelijk besluit. Er is een dwarsdoorsnede van betrokken partijen en niet-ondertekenaars van de UAS geïnterviewd, zodat de uitkomsten representatief zijn voor de verschillende belanghebbenden.

De onderstaande twee onderzoeksvragen staan centraal in het onderzoek:

1. Met inachtneming van de afspraken uit de Uitvoeringsagenda Stadslogistiek en de daaropvolgende implementatieafspraken, welke taken van het Rijk met betrekking tot de invoering van zero-emissiezones zijn voltooid, en welke moeten nog worden afgerond voor invoering van de zero-emissiezones op 1-1-2025?
2. Wat kan over de onder 1 genoemde nog te voltooien taken gezegd worden wat betreft het voorgenomen tijdspad en de inhoudelijke haalbaarheid? Wat zijn hierbij mogelijke risico's, op welke manier kunnen die worden gemitigeerd en welke aanbevelingen worden hierbij gedaan?

Vanuit deze vragen is een gespreksleidraad opgesteld. Er is gesproken met vier gemeenten, acht brancheorganisaties, één belangenvereniging en twee overheidsorganisaties. Om de hoofdvragen te beantwoorden heeft het onderzoeksbureau niet alleen gekeken naar de feitelijke uitvoering van de taken, maar ook naar informatie rond de beleving ten aanzien van de uitvoering en implementatieopgave in algemene zin.

Verantwoorde invoer op 1 januari 2025

Het onderzoeksbureau concludeert dat gemeenten goed op weg zijn om de zero-emissiezones op een verantwoorde manier in te voeren op 1 januari 2025. Uitstel van invoering zou zorgen voor onduidelijkheid bij ondernemers. Veel gemeenten en ondernemers hebben ook al verregaande investeringen gedaan waardoor het onverantwoord en onwenselijk wordt geacht om nu nog van koers te veranderen. In de gesprekken kwam verder naar voren dat een betrouwbare overheid zich zou moeten houden aan het vastgestelde tijdspad dat door de UAS is uitgezet. Om effectief aan de slag te kunnen met de meegegeven aandachtspunten rond de implementatiefase, uitlegbaarheid en communicatie, is het wenselijk dat de governancestructuur herijkt wordt.

Geharmoniseerd beleid

Het rapport constateert dat de beleidsvorming rond de invoering van de zero-emissiezones het resultaat is van een intensief samenwerkingsproces tussen gemeenten, brancheorganisaties, belangenverenigingen en het Ministerie van IenW. Door de afspraken in de UAS vast te leggen en door volgens een vaste governancestructuur te werken, is een geharmoniseerde aanpak gerealiseerd. Het rapport concludeert dat het Ministerie van IenW haar taken en verantwoordelijkheden die volgen uit haar

faciliterende rol naar behoren heeft uitgevoerd. Er is sprake van verregaand geharmoniseerd beleid.

Beleid complex, maar redelijk richting ondernemer

De gezamenlijke aanpak heeft geleid tot een complex beleid, maar wordt tegelijkertijd als redelijk richting de ondernemer gezien. De geïnterviewde partijen geven aan dat het beleid zowel redelijk als duidelijk moet zijn om succesvol geïmplementeerd te kunnen worden. Wat betreft de redelijkheid van het beleid zijn de gesprekspartners relatief eensgezind. Hoewel men niet altijd achter de implementatie van zero-emissiezones staat, erkent men breed dat de voorwaarden voor ondernemers realistisch en toereikend zijn. De duidelijkheid rond de regelgeving en de daarbij horende communicatie is een punt van aandacht. De vele overgangsregelingen, vrijstellingen en ontheffingen zorgen dat er maatwerk wordt geboden om ondernemers te ondersteunen. Het is belangrijk om veel aandacht besteden aan de bewustwording onder ondernemers, zodat ze op de hoogte zijn van deze mogelijkheden. Het rapport raadt aan om in de laatste fase richting de startdatum extra focus te leggen op de implementatie en uitvoering van het beleid.

Programmasturing richting de uitvoering nodig

De invoering van de zero-emissiezones is in de eindfase beland. Het rapport raadt aan dat tijdens de implementatie extra wordt ingezet op doelgerichte communicatie en de realisatie van een effectief Centraal Loket. Gedurende deze implementatiefase is er extra behoefte aan sturing en overzicht. Door de governancestructuur aan te passen, kan dit proces goed worden begeleid.

Rol Ministerie van I&W

Er is een discrepantie geconstateerd tussen de initiële rol van het Ministerie van I&W zoals afgesproken in de UAS, en de verwachtingen van de verschillende belanghebbenden. Ondanks de faciliterende rol heeft het Ministerie van I&W veel extra taken opgepakt. Er wordt verwacht dat het Ministerie van I&W een regierol op zich neemt en de programmasturing organiseert. Dit is echter niet direct haar verantwoordelijkheid. Het rapport raadt aan dat de partners gezamenlijk een besluit moeten nemen om de programmasturing bij één van de partijen, een uitvoeringsorganisatie of extern te beleggen.

Bestuurlijke betrokkenheid

Om de harmonisatie in de eindfase te borgen is het van belang dat bestuurlijke betrokkenheid wordt versterkt en wordt uitgedragen. Gemeenten en ondernemers zijn gebaat bij een stabiele overheid die vasthoudt aan de gemaakt afspraken en de spelregels tijdens het spel niet aanpast.

Overnemen aanbevelingen

De aanbevelingen van het rapport worden geagendeerd en zullen de komende periode worden opgevolgd. Samen met betrokken partijen wordt gewerkt aan de implementatie van het beleid, waarbij gezamenlijkheid, programmasturing en het herijken van de governancestructuur centraal staat. De landelijke communicatiecampagne zal de komende periode geïntensiveerd worden en zo bijdragen aan het realiseren van doelgerichte communicatie. De realisatie van een effectief Centraal Loket heeft prioriteit en ligt op koers om per 1 juli 2024 operationeel te zijn.

Rapportage van meldingen van ondernemers

In de periode tussen 1 januari 2024 t/m 31 mei 2024 is er een rapportage opgesteld van het aantal bezoekers van de website www.opwegnaar-ZES.nl en het aantal gestelde vragen. Zie bijlage 2 «Analyse website-bezoek en berichten opwegnaarZES.nl (1-1-2024 tot en met 31-05-2024)».

Uit deze rapportage blijkt het volgende:

- Aantal bezoekers website: 77.000
- Ontvangen e-mails met vragen: 1178
- Gesprekken die afgehandeld zijn door de AI-Chatbot: 933
- Aantal e-mails met een negatieve lading: 23
- Aantal e-mails van bezorgde ondernemers: 17

Wanneer er complexe vragen binnen komen, worden deze doorgestuurd naar de werkgroepen die onder de UAS vallen. Zij antwoorden en nemen de kwesties mee in eventuele beleidsvorming. Het sentiment in de ontvangen e-mails is vrijwel altijd neutraal. De meeste vragen zijn voornamelijk informatief van aard. De negatieve berichten die binnenkomen, richten zich niet specifiek op de zero-emissiezones, maar zijn breder gericht op de overheid en de maatschappij. Van de 17 ondernemers die per e-mail hun bezorgdheid uitten, waren na het verstrekken van informatie 15 van hen gerustgesteld of zagen ze een werkbare oplossing.

Voortgangsgesprek met RDW over Centraal Loket

Als laatste is in het commissiedebat Duurzame Vervoer van 31 januari aan de Kamer toegezegd een terugkoppeling te geven na het voortgangsgesprek met de RDW over het Centraal Loket voor het aanvragen van ontheffingen voor zero-emissiezones. Het Ministerie van IenW werkt intensief samen met de RDW en de betrokken gemeenten aan het operationeel krijgen van het Centraal Loket. Via dit loket kunnen ondernemers een ontheffing aanvragen voor de zero-emissiezones, die dan op gestandaardiseerde wijze zal worden beoordeeld. Het loket van de RDW zal naar verwachting op 1 november 2024 beschikbaar zijn in een eerste versie met de belangrijkste functionaliteiten. Eerder is aan de Kamer gecommuniceerd dat gemeenten bereid zijn een rol te spelen in het proces door het ontvangen, beoordelen en uitgeven van ontheffingsaanvragen aan ondernemers. Daarom hebben gemeenten het initiatief genomen om vanaf 1 juli 2024 een tijdelijk loket in te stellen om daarmee ondernemers de mogelijkheid te geven hun ontheffing ruimer van tevoren aan te vragen. Dit gebeurt in nauw overleg met alle betrokken partijen en dient als overbrugging naar het definitieve loket van de RDW.

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
M.G.J. Harbers